

A SZERVEZETT VASTAGBÉLSZŰRÉS EDDIGI EREDMÉNYEI, TAPASZTALATAI

Dr. Szepes Zoltán ^{1,2}
Hári-Loksay Mónika²
SZTE Belgyógyászati Klinika, Szeged ¹
NNK, EFOP-1.8.1, vastagbélászúresi
PROJEKT²
2020. november 30.

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

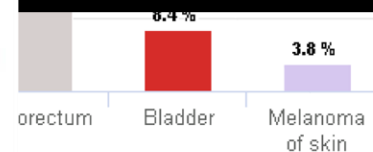
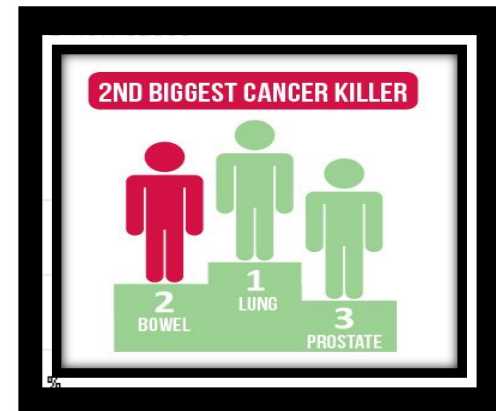
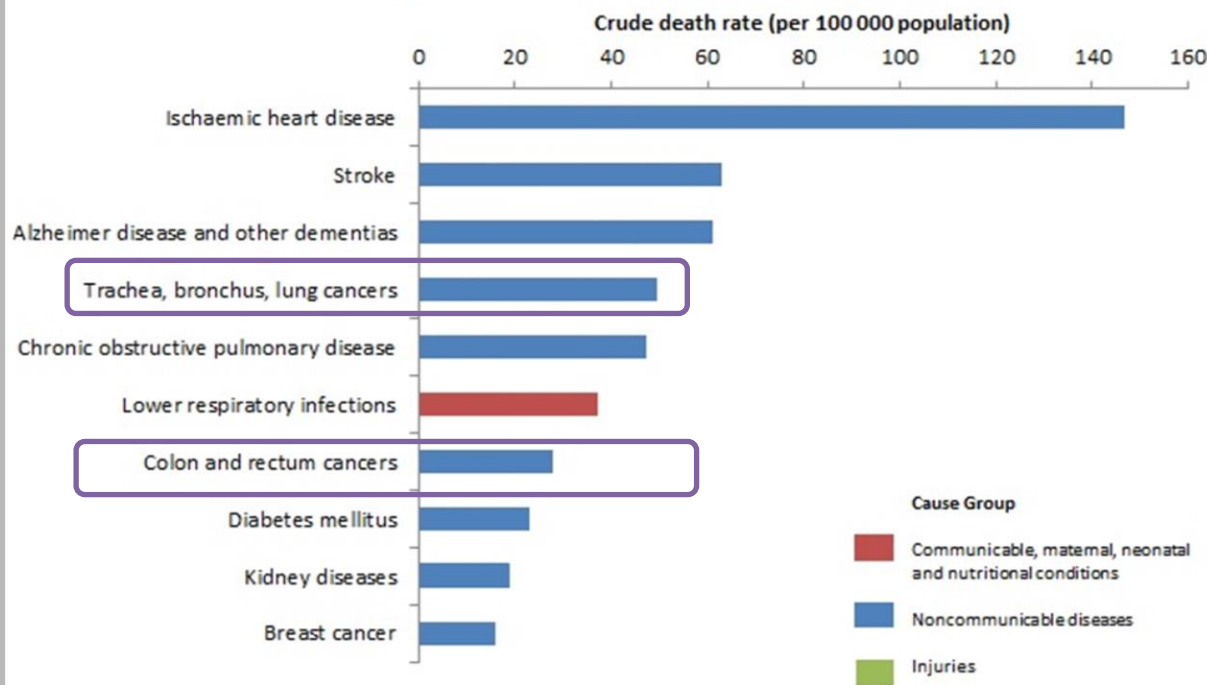
Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

INCIDENCIA ÉS MORTALITÁS: VASTAGBÉLRÁK AZ EGYIK LEGGYAKORIBB

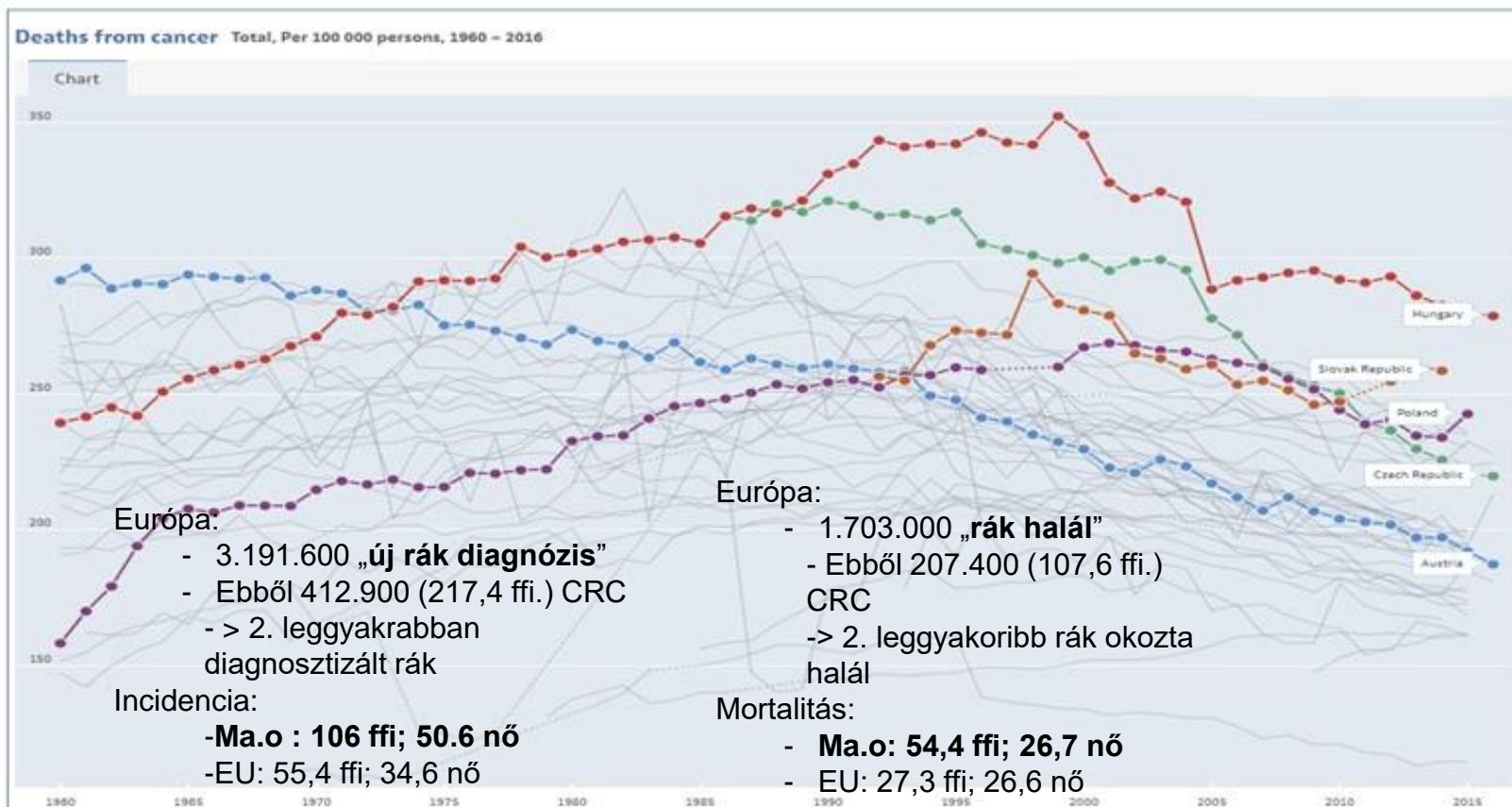
Top 10 causes of deaths in high-income countries in 2016

www.oecd-ilibrary.org/

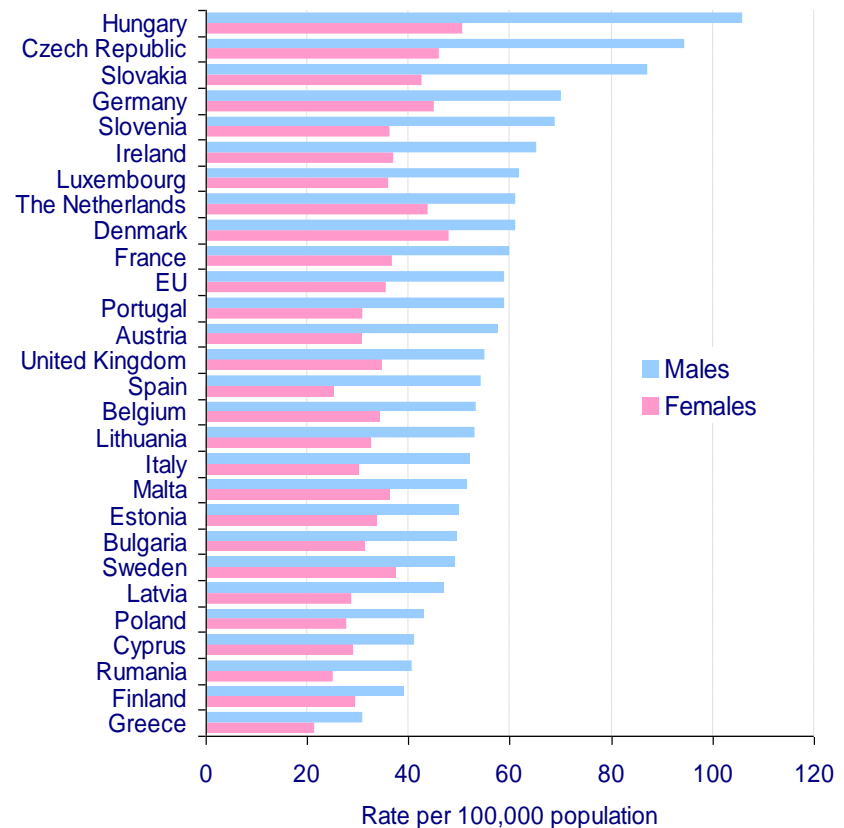

A VASTAG- ÉS VÉGBÉLBÉLRÁK ITTHON IS VEZETŐ HALÁLOK

A VASTAG- ÉS VÉGBÉLBÉLRÁK HAZAI EPIDEMIOLÓGIÁJA

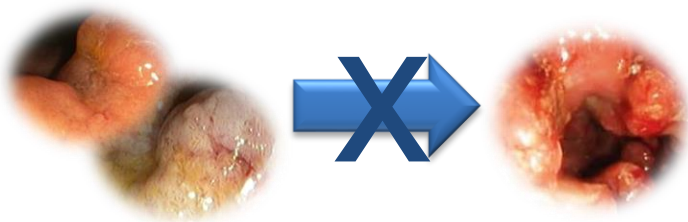
- Jelentős népegészségügyi probléma
 - ~10.000 új betegség
 - ~5.000 halál
- A második leggyakoribb daganatos halálok Magyarországon
- A betegek több, mint felében a diagnóziskor már metasztázisok is jelen vannak

Cancer Research UK, 2006, LAM, 2006; 16: 825-832

A TÚLÉLÉS A RÁKMEGELŐZŐ ÁLLAPOTOK IDŐBEN TÖRTÉNŐ FELISMERÉSÉVEL ÉS MEGFELELŐ MENEDZSMENTJÉVEL JAVÍTHATÓ

Diagnózis

Szűrés

Minőségi colonosopia

Menedzselés

Endoszkópos
intervenciók

Pontos staging

Onkoteam

Utánkövetés

Postpolypectomiás
kontroll

Kolonoszkópos kontroll

A colon polyp/adenoma a CRC legjobb indikátora
A polypok többsége azonban többnyire tünetmentes!

A normál colon epitélsejtek

hisztopatológiai és
molekuláris
hatásokra
transzformálódnak.

Adenomatozus polypok

- A carcinogenezis folyamatának átmeneti stádiuma
- 50 éves korban az **átlag** populáció 33%-ában megtalálhatók polypok
- 70 éves korban 50%-os incidencia

Adenoma – CRC transzformáció

- APC, K-ras mutációk a korai stádiumban
- p53 mutációja a malignus folyamat kialakulását triggereli

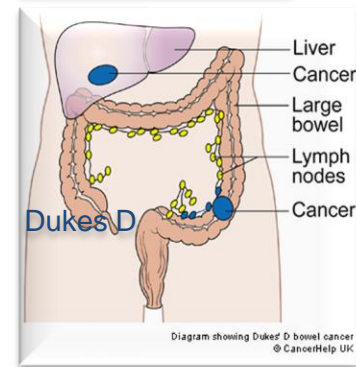
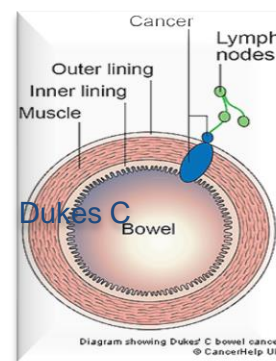
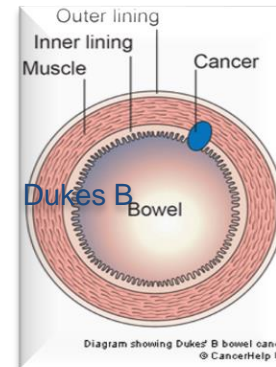
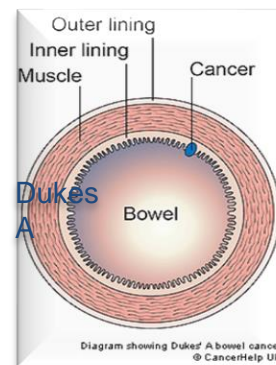
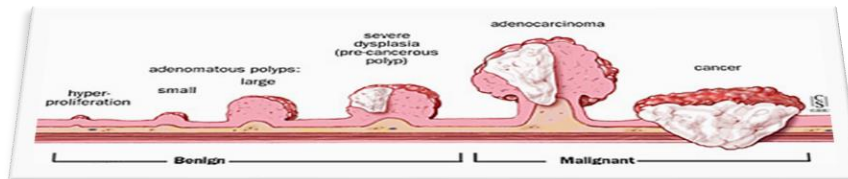
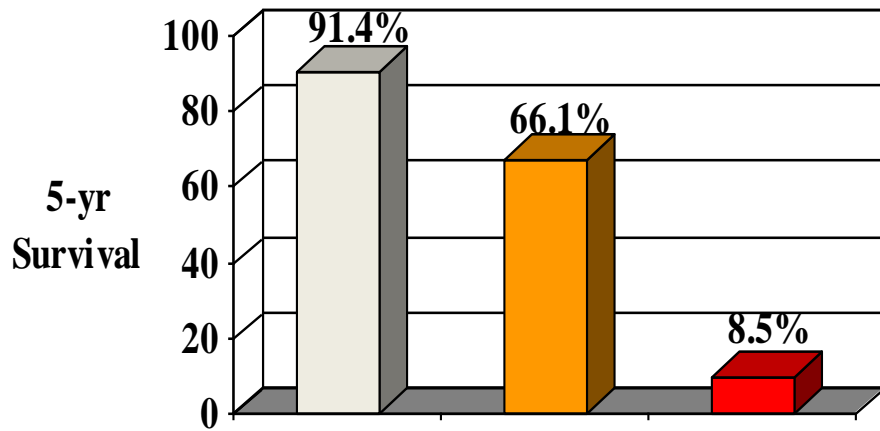
5-10 év

VASTAGBÉLSZŰRÉS: FELFEDEZNI ÉS IDŐBEN FELFEDEZNI

A betegség stádiumától függő túlélési arány

Survival Rates by Disease Stage

SZERVEZETT POPULÁCIÓ ALAPÚ SZŪRÉS BEINDÍTÁSÁNAK HATÁSA (PÉLDA)

Gastroenterology 2018; 55:1383-1391

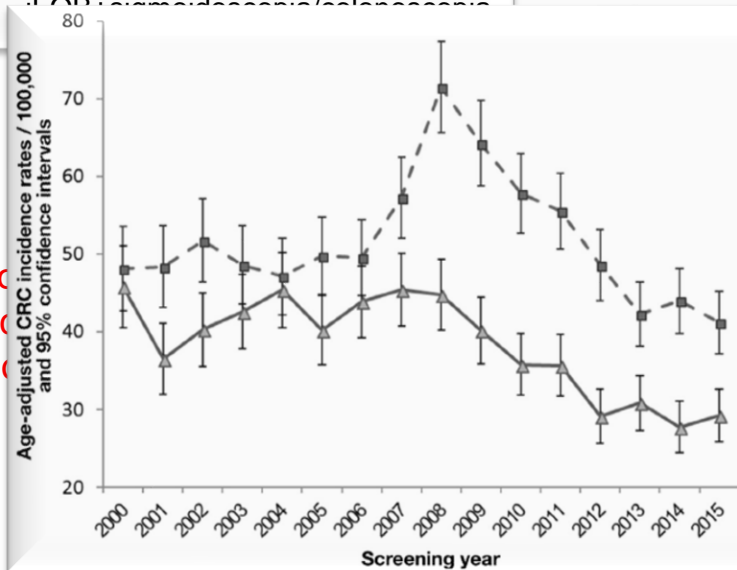
Effects of Organized Colorectal Cancer Screening on Cancer Incidence and Mortality in a Large Community-Based Population

California 50-75 éves populáció

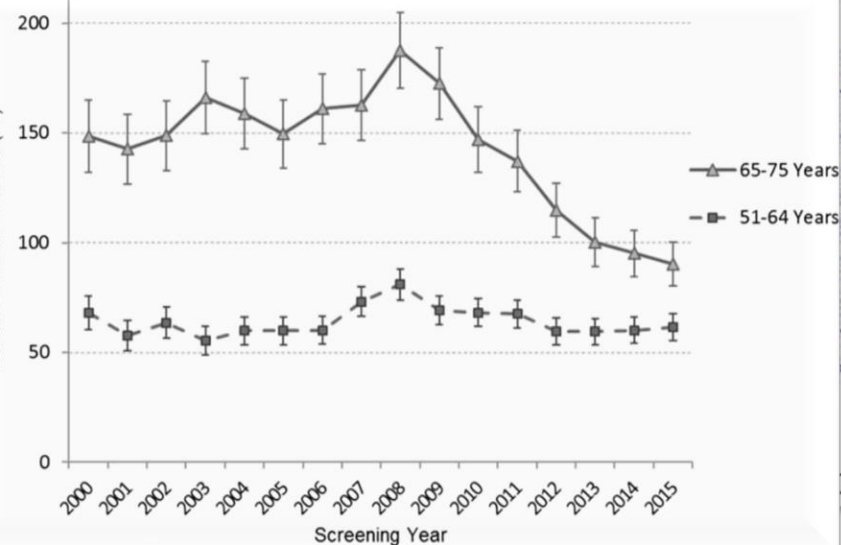
- 2000-2006 vs 2006-2015
- Kétlépcsős szűrés
- g-
ifOP: sigmoidoszkópia/colonoszkópia

Szűrt po
CRC inc
CRC m

51-

Age-Adjusted CRC Incidence Rates / 100,000 and 95% Confidence Intervals (CI)

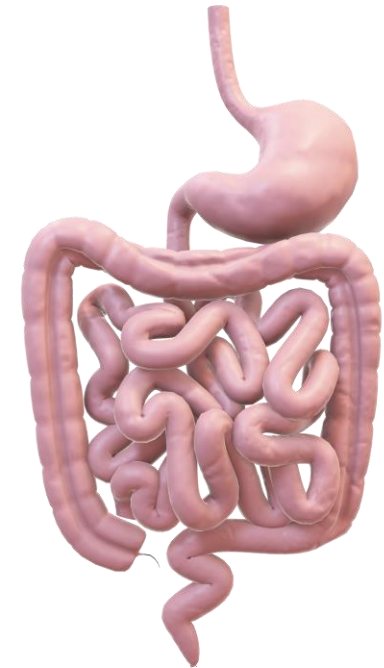

SZENZITÍV A VASTAGBÉLRÁK SZŰRÉS POPULÁCIÓJA

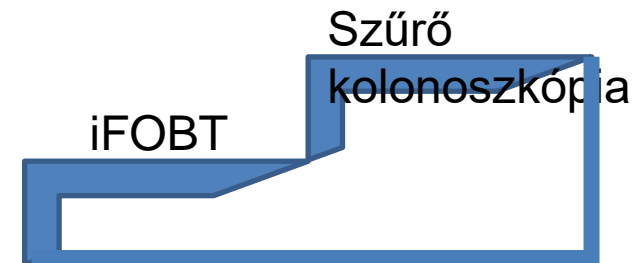
A VASTAGBÉLSZŰRÉS JELLEMZŐI

- A *szervezett* vastagbéliszűrés nélkülözhetetlen a kedvezőtlen tendencia miatt
 - Opportunisztikus szűrés nem helyettesíti
- Szűrési *módszer hatékony, olcsó, szenzitív és specifikus* legyen
 - iFOBT
 - Minőségi kolonoszkópia szükséges
 - Megfelelő alternatíva még nincs
- A célpopuláció szenzitív
 - A szűrés elfogadása kulcskérdés: kétlépcsős szűrés
- A szűrés *fenntartható legyen és rendszerbe* legyen foglalva
 - Menedzselés
 - Utánkövetés

VASTAGBÉLSZŰRÉS HAZÁNKBAN

- A Nemzeti Népegészségügyi Központ (NNK) által felügyelt EFOP-1.8.1-VEKOP-15-2016-00001 számú komplex népegészségügyi szűrések elnevezésű kiemelt projekt.
- A Projekt eredeti legfőbb céljai:
 - a szűrési struktúra felállítása, szűrés elindítása
 - 300.000 fő szűrésbe vonása országosan
 - Székletvér labor felállítása, eszközbeszerzések
 - Szűrés folyamatos koordinálása
 - Szűrő kolonoszkópos hálózat felállítása
 - jogszabályi háttér megteremtése
 - **országos kiterjesztéshez** való felkészülés/átmenet előkészítése

- **Teljes 50-70 év közötti célpopuláció:** 2.640.893 fő (KSH).
- **Átlagos rizikó:** IBD, npl. kezelés, székletvér teszt
- **NEAK:** TAJ alapú jogosultság ellenőrzés.
- **Országos szűrési koordinátor:** páciensek összerendelése HO-val és legenerálja a meghívóleveleket.
- **Háziorvos:** önkéntes jelentkezés
- **NNK:**
 - Projektgazda
 - Szervező és koordináló
 - Központi székletvér vizsgáló
- **Endoszkópos labor:** 56
Együttműködési megállapodás: szűrő kolonoszkópos hálózat.
- **OSZR/OSZTR Kommunikációs Modul**

HÁZIORVOSI RÉSZVÉTEL A VASTAGBÉLSZŰRÉSBEN

Háziorvosi
szolgálatok
száma: 4575
betöltött praxis
(felnőtt+vegyes)

- http://www.neak.gov.hu/felso_menu/lakossagnak/szerzodott_szolgaltatok/haziorvosi_szolgaltatok.html

HÁZIORVOSI RÉSZVÉTEL A VASTAGBÉLSZŰRÉSBEN

Háziiorvosi
szolgálatok
száma: 4575
betöltött praxis
(felnőtt+vegyes)

- http://www.neak.gov.hu/felso_menu/akossagnak/szerzodott_szolgaltatok/haziorvosi_szolgaltatok.html

2606 háziiorvos
páciense kapott
meghívólevelet
vastagbélshűrésr

HÁZIORVOSI RÉSZVÉTEL A VASTAGBÉLSZŰRÉSBEN

Háziorvosi
szolgálatok
száma: 4575
betöltött praxis
(felnőtt+vegyes)

- http://www.neak.gov.hu/felso_menu/lakossagnak/szerzodott_szolgaltatok/haziorvosi_szolgaltatok.html

2606 háziorvos
páciense kapott
meghívólevelet
vastagbélshűrés
re

A praxisok 1/3-a „aktív”

1751
praxis
szóval
rendelkező
háziorvos

praxis
(forrás:
SZM
rendszer)

1645 háziorvos
páciense vett
részt
kolonoszkópián
(forrás:
OSZRComm)

- 1590 az
együttműködő
háziorvos

HÁZIORVOSI RÉSZVÉTEL A VASTAGBÉLSZŰRÉSBEN

- Páciens-egységcsomagok kezelése, kiadása és a szűrésre jogosultak informálása, mozgósítása.
- A székletvérvizsgálat eredményéről történő **páciens tájékoztatás**.
- **Ösztönöznie** szükséges a nem-negatív székletvérvizsgálati eredménnyel rendelkezőket a kolonoszkópos vizsgálaton való részvételre, segítséget kell nyújtania oda való eljutásában.
- Páciens tájékoztatása és megfelelő **felkészítése** a szűrő kolonoszkópiára, az ehhez szükséges kiegészítő vizsgálatok megszervezése.
- A háziorvos feladata a kolonoszkópos vizsgálatnak és a szövettani **eredmények figyelemmel kísérése**, fogadása az OSZRComm-ban, valamint az eredményről a páciens másodlagos tájékoztatása.
- Kiszűrt betegek **menedzselése (betegút)**.

GASZTROENTEROLÓGIA HÁZIORVOS TOVÁBBKÉPZŐ SZEMLE 2020; 25: 270-x.

A HÁZIORVOSOK SZEREPE A VASTAGBÉLSZŰRÉSBEN

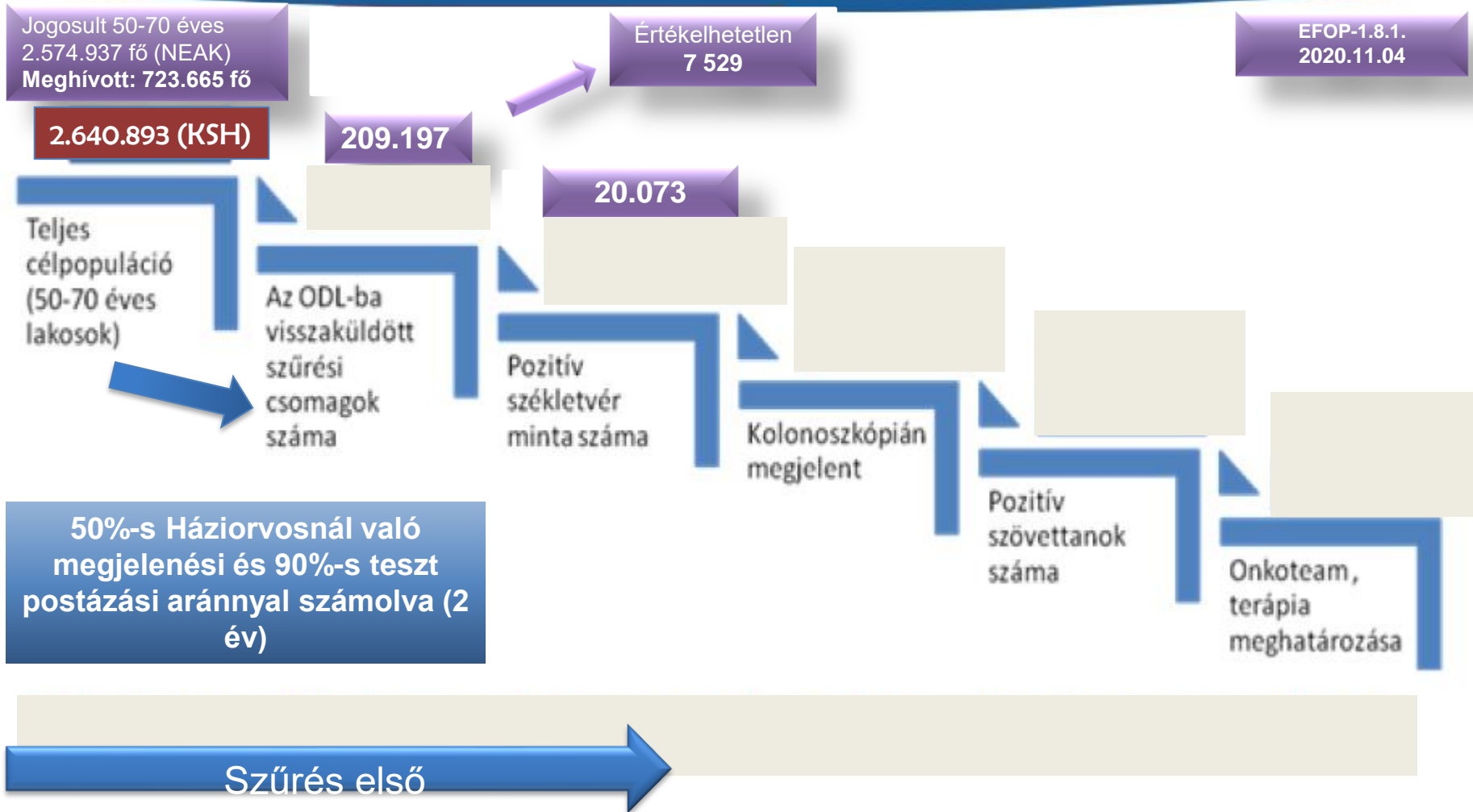
Szepes Zoltán Gábor dr.
Szegedi Tudományegyetem,
I. sz. Belgyógyászati Klinika,
Szeged

OLOHU
A cikk online változata megtalálható a www.olo.hu weboldalon.

Magyarországon 2018 őszén, többéves előkészítő folyamat és pilot vizsgálat után az EFOP-1.8.1-VEKOP-15-2016.00001 „Komplex népegészségügyi szűrések” projekt (továbbiakban: projekt) keretében elindult a vastagbélrák szűrése. A szűrés kétlépcsős. Az első lépcsőben a Nemzeti Népegészségügyi Központ (NNK) központi laboratóriumában a székletvér immunkémiai meghatározása történik meg, amely után, a második lépcsőben a „nem negatív” eredményű pácienseket tisztázó kolonoszkópos vizsgálatra irányítják.

A népegészségügyi célú, célzott vastagbélrákszűrés keretében szűrésre jogosult minden magyar egészségbiztosítási jogviszonnyal rendelkező, 50-70 éves életkor közötti férfi és nő, aki a vastagbél-daganat szempontjából átlagos kockázattal rendelkezik. Átlagos rizikójú pácienseknek tekintjük azokat, akiknek korábbi kórtörténetében rosszindulatú vastagbél-daganatos megbetegedés, gyulladós bélbetegség (colitis ulcerosa, Crohn-betegség), illetve a vastagbél adenomatózus polipja miatt a Nemzeti Egészségbiztosítási Alapkezelő (NEAK) által finanszírozott ellátás nem szerepel.

HOGYAN LEHET BIZTOSÍTANI A MINŐSÉGI ÉS ORSZÁGOSAN EGYSÉGES KOLONOSZKÓPIA FELTÉTELEIT?

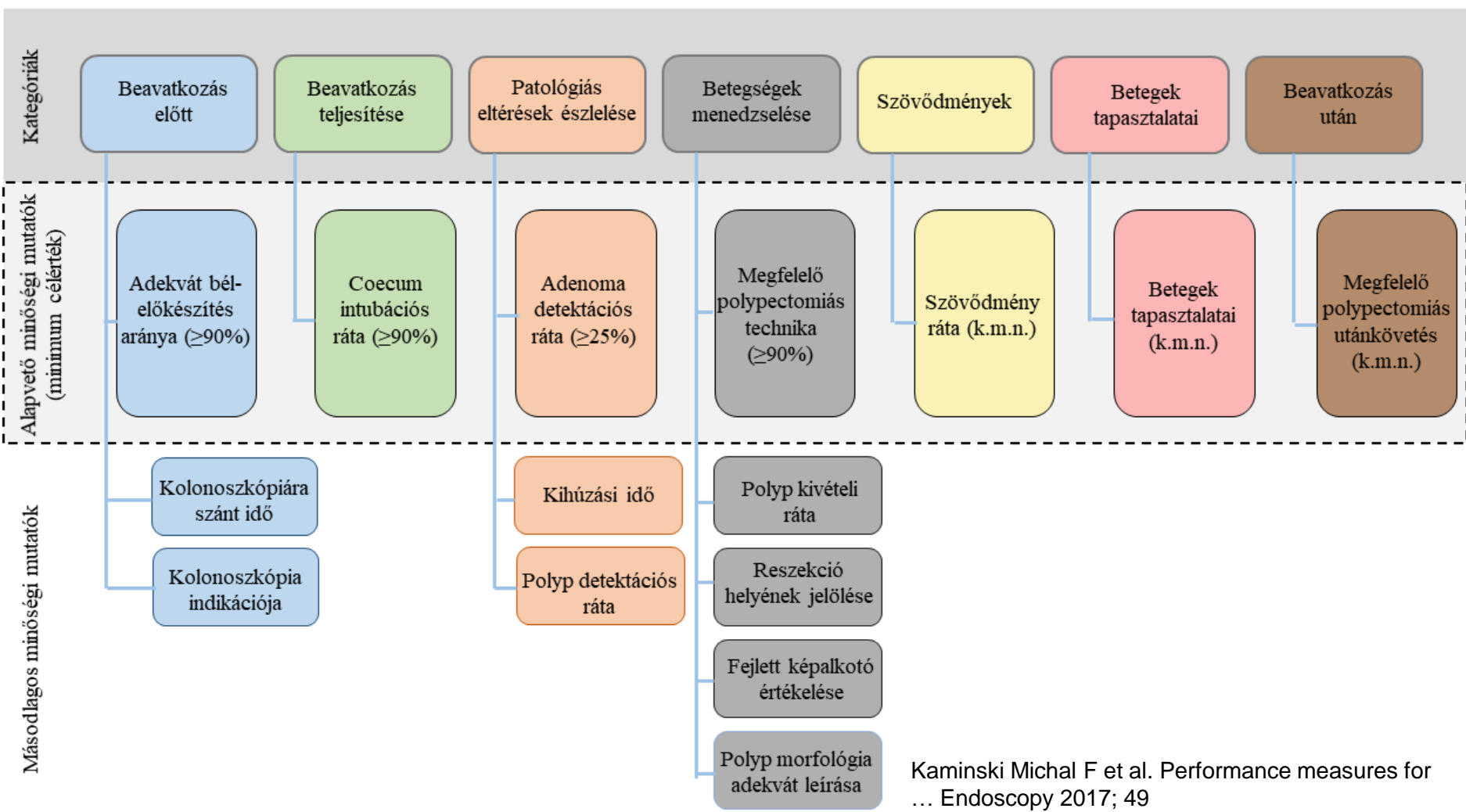
- Vastagbélvizelés szakmailag nagyobb kihívás, mint a panaszos betegellátás
 - Szűrésen panaszmentes páciens vesz részt
 - Motiváltsága rosszabb, nem mindegy mit tapasztal
 - Negatív eredmény esetén 2 évig „elengedve”
- Ma.o.-n nincs kolonoszkópos (endoszkópos) licenz, gasztroenterológiai szakvizsgához kötött az endoszkópia végzése
- A hálózat túlterhelt: éves szinten kb. 120.000 kolonoszkópia
- Elavult eszközpark, amortizáció nincs kompenzálva, miközben a növekvő szakmai elvárásoknak az eszközök tudása növekszik (pl. in vivo értékelés)

MINŐSÉGI KOLONOSZKÓPIA FONTOSSÁGA

- Kolonoszkópia mind diagnosztikus, mint terápiás módszerként „arany standard” vizsgálat a vastagbél betegségeinél.
- A polypektómia csökkenti CRC incidenciát és mortalitást.
- **A szűrt vs. teljes populáció:** CRC *előfordulást* 66-90%-kal, míg a *mortalitást* 31-65%-kal csökkenti.
- Kolonoszkópia során a komplett nyálkahártyaterület nem, kb. 70%-a tekinthető át, melyet az előkészítés mértéke jelentősen befolyásol.
- Az intervallum polypoknak és carcinomák: 5 éven belül, tehát feltehetően az első vizsgálat időpontjában is jelen voltak már:
 - 5 mm-nél kisebb léziók esetén eléri a 27%-ot
 - 1 cm-nél nagyobbak esetén 6%
 - tumorok 4-5%-a nem kerül felismerésre az első vizsgálat során

Kaminski Michal F et al. Performance measures for ... Endoscopy 2017; 49

60/2003. (X. 20.) ESzCsM rendelet módosítása az egészségügyi szolgáltatások nyújtásához szükséges szakmai minimumfeltételekről. A rendelet 2. számú melléklete tartalmazza a 9603 szakmakódú népegészségügyi célú, célzott vastag- és végbélszűrés személyi- és tárgyi minimumfeltételeit.

CRC szűrést végző laborok TÁRGYI :

- Nagyfrekvenciás vágóberendezés
- HD processzor (+fényforrás), monitor
- Virtualis festés
- 2 db HD kolonoszkóp
- UH-s tisztító
- 1 db HD gasztroszkóp
- Mosó - fertőtlenítő berendezés
- Képarchiváló rendszer
- 1 db. CO2 insufflátor

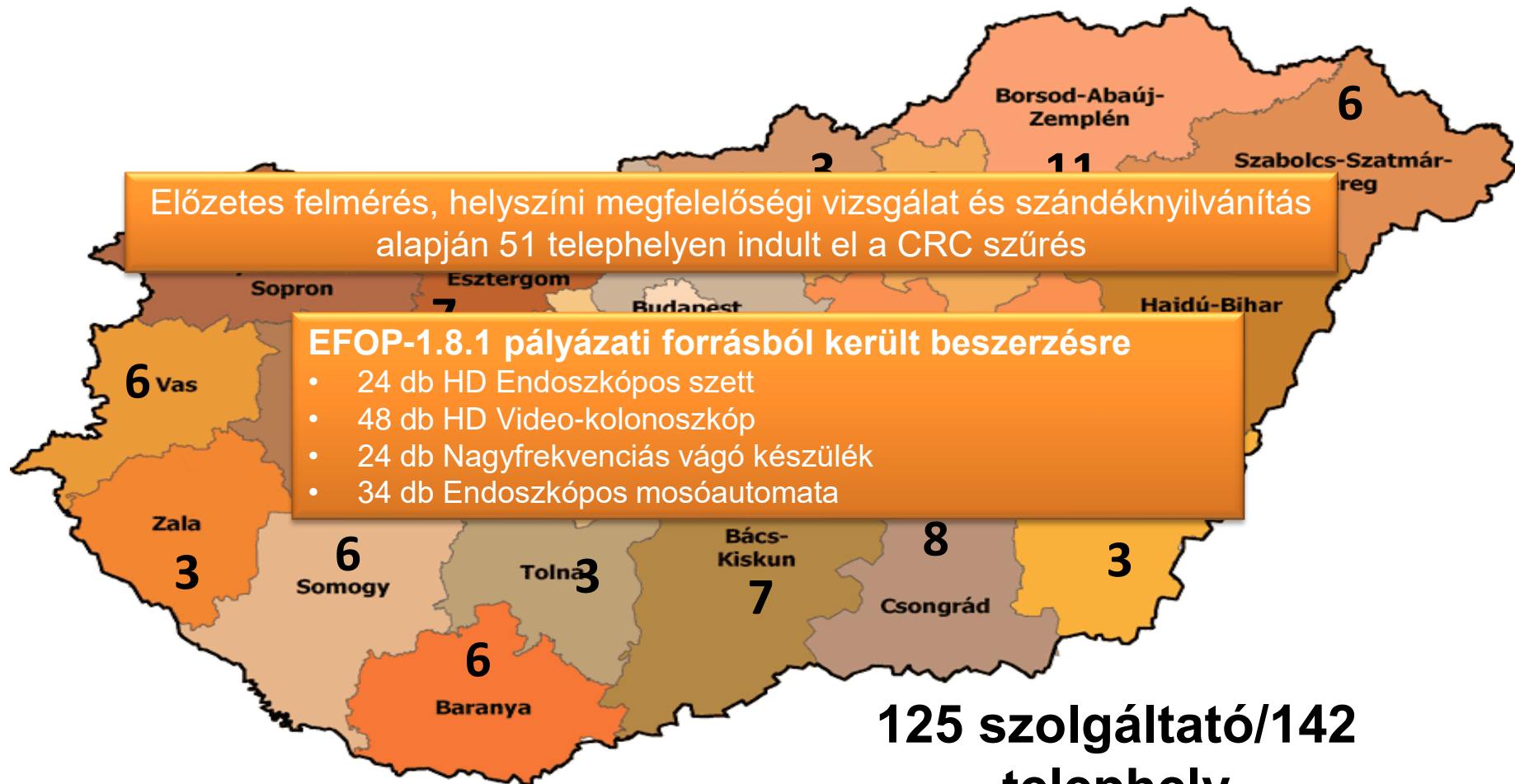
CRC szűrés végző laborok SZEMÉLYI:

- 2 gasztroenterológus,
- 3 év gyakorlat és 150 vizsgálat/év
- 2 szakasszisztens
- adminisztrátor (előjegyzés, lejelentés)
- **További javaslatok:**
 - Amortizáció 2.500 vizsgálat/eszköz
 - Munkaidőn túl (is), finanszírozott
 - Magánintézményekben is (?)
 - szedáció/altatás feltételei

MGT Colon Szekció és Endoszkópos Szekció ajánlása után az MGT vezetősége és a Kollégium támogatásával lett elfogadva

KÖZFINANSZÍROZOTT ENDOSZKÓPOS TELEPHELYEK SZÁMA MEGYÉNKÉNT (2016)

**125 szolgáltató/142
telephely**

Népegészségügyi célú, célzott vastag- és végbélszűrés 2019 - 2020. évi fővárosi vizsgálatzámai

12 intézet 14 telephely

Kolonoszkópos vizsgálatok száma
2019.

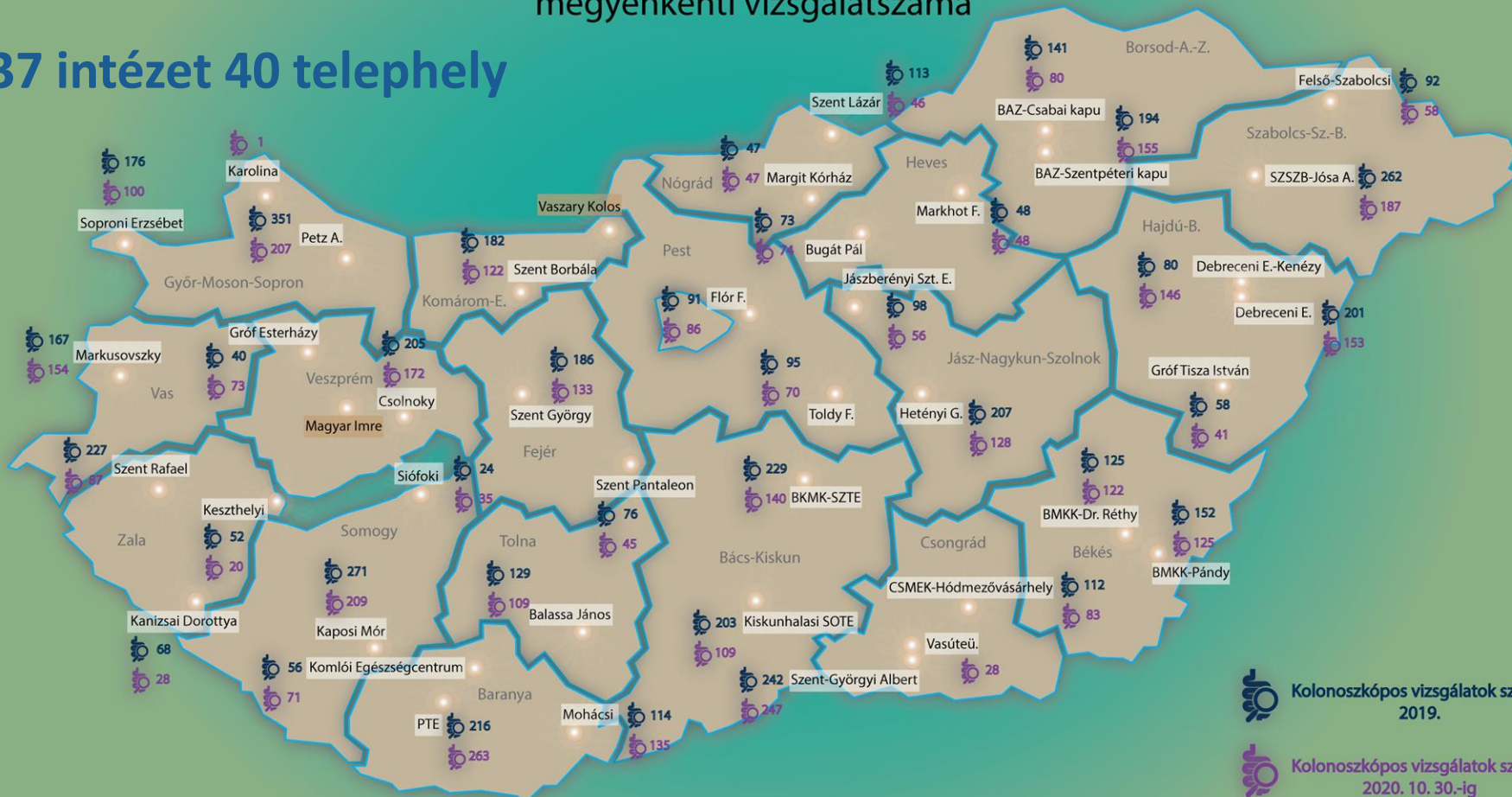
Kolonoszkópos vizsgálatok száma
2020. 10. 30.-ig

Népegészségügyi célú, célzott vastag- és végbélszűrés 2019 - 2020. évi megyénkénti vizsgálatszama

37 intézet 40 telephely

Kolonoszkópos vizsgálatok száma 2019.

Kolonoszkópos vizsgálatok száma 2020. 10. 30.-ig

2016. ÉVBEN JÁRÓBETEG SZAKELLÁTÁSBAN KOLONOSZKÓPIÁT JELENTETT ORVOSOK (NEAK ADAT) SZÁMA

MEGYE	Összesen fő	Orvos>199	Orvos>149
Bács-Kiskun	18	14	15
Baranya	27	12	16
Békés	18	13	15
Borsod-Abaúj-Zemplén	31	12	17
Budapest	206	79	102
Csongrád	27	11	12
Fejér	16	10	13
Győr-Moson-Sopron	18	11	15
Hajdú-Bihar	30	13	17
Heves	12	8	10
Jász-Nagykun-Szolnok	12	10	10
Komárom-Esztergom	9	8	8
Nógrád	9	7	7
Pest	33	15	15
Somogy	17	10	10
Szabolcs-Szatmár-Bereg	19	10	15
Tolna	10	8	9
Vas	10	8	9
Veszprém	15	9	10
Zala	17	6	9
Összesen	558	278	341

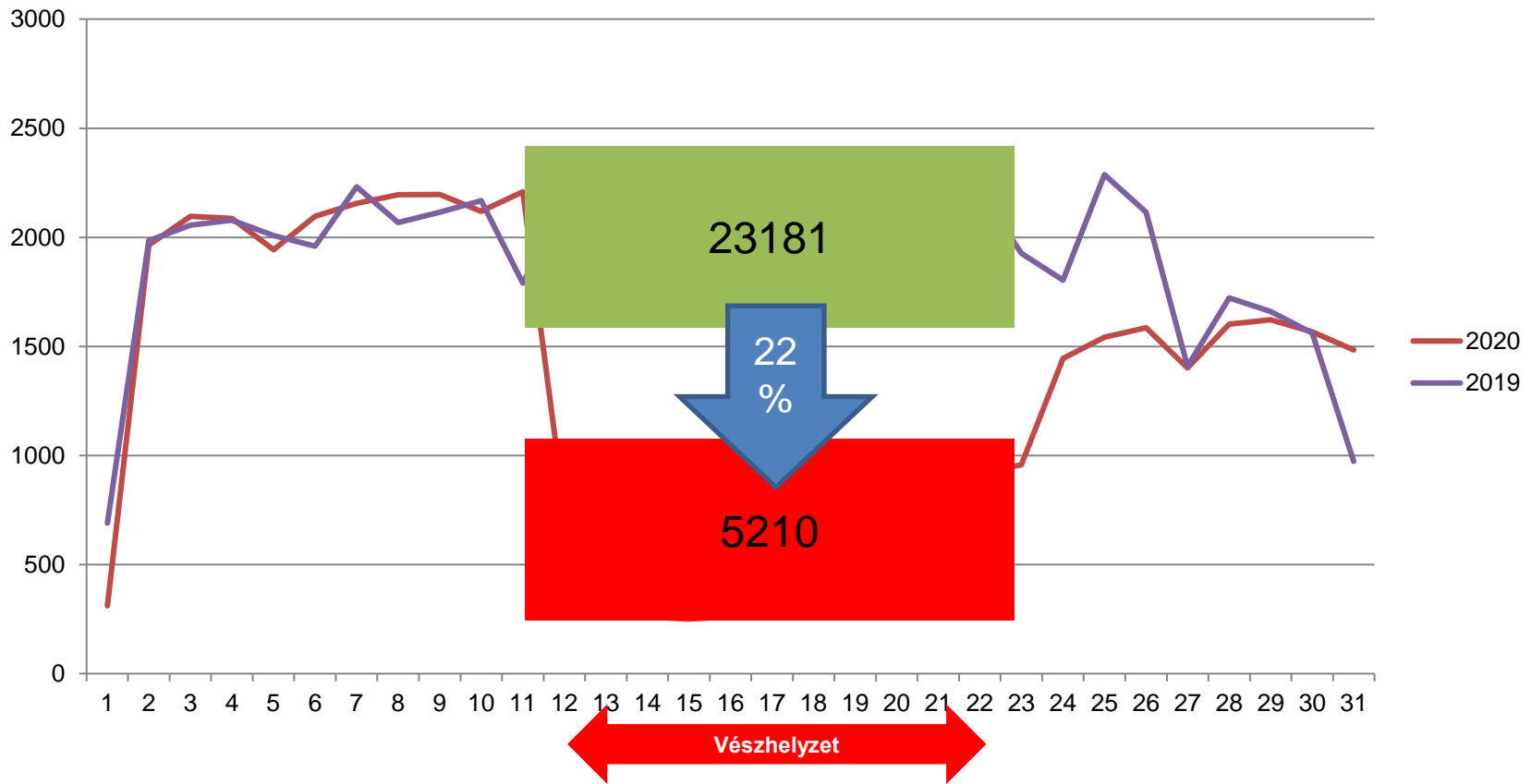
Szakasszisztensek száma laboronként (292 fő)	Kolonoszkópiás szűrés szám
7	2
7	7
5	3
4	8
3	26
2	37
1	37
0	2
Összesen	122

Pecsétszámokból kiindulva a kollégák csaknem 1/4-1/5-e nyugdíjas korosztályú

42 orvos több szolgáltatónál is dolgozik

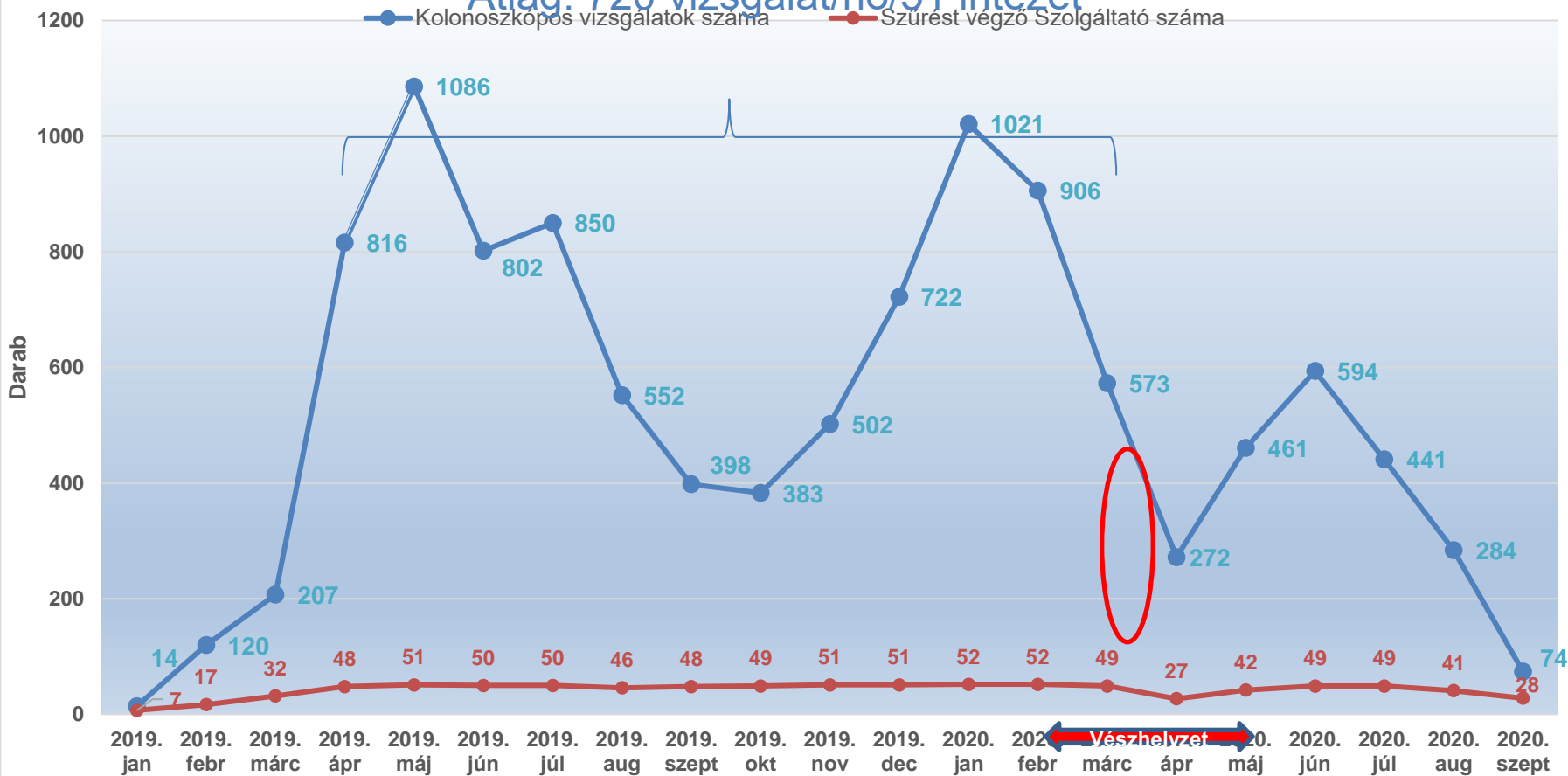

FINANSZÍROZOTT KOLONOSZKÓPOS ADATOK (OENO 16410)

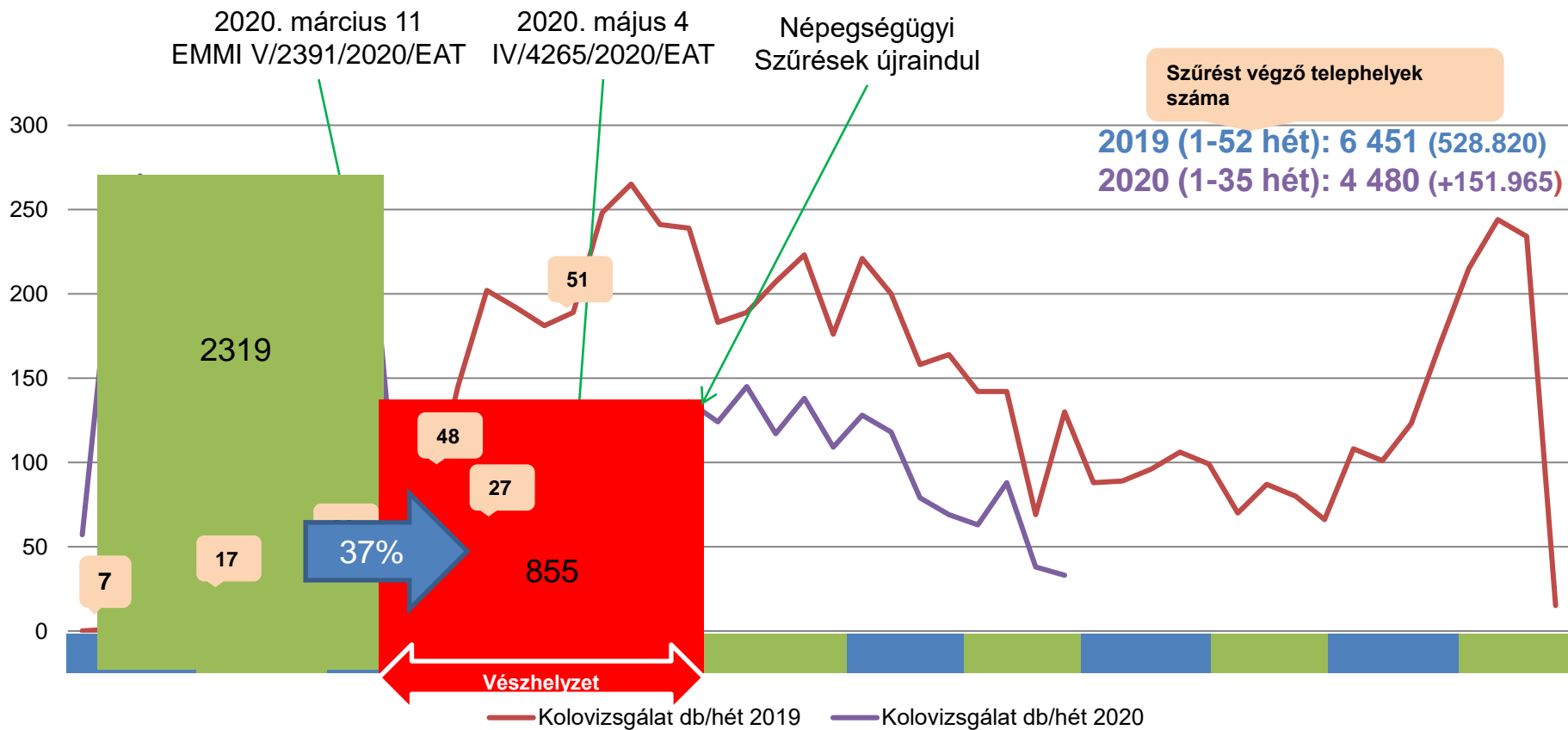

Szűrő kolonoszkópos vizsgálatok száma

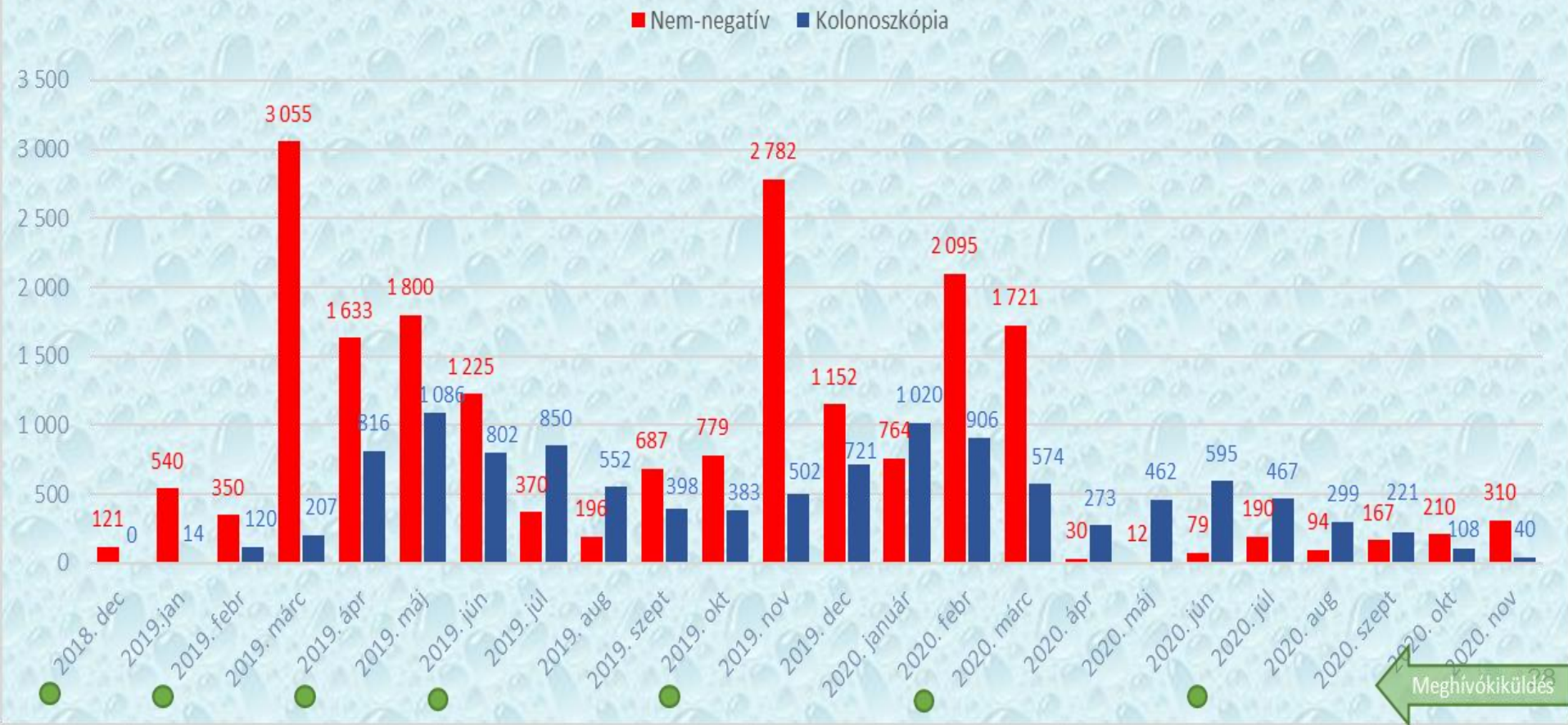
Átlag: 720 vizsgálat/hó/51 intézet

SZŰRŐ KOLONOSZKÓPIA TELJESÜLÉS SZÁMAI

Nem-negatív laboreredmények és a kolonoszkópiák száma havonta (2018.november-2020.november)

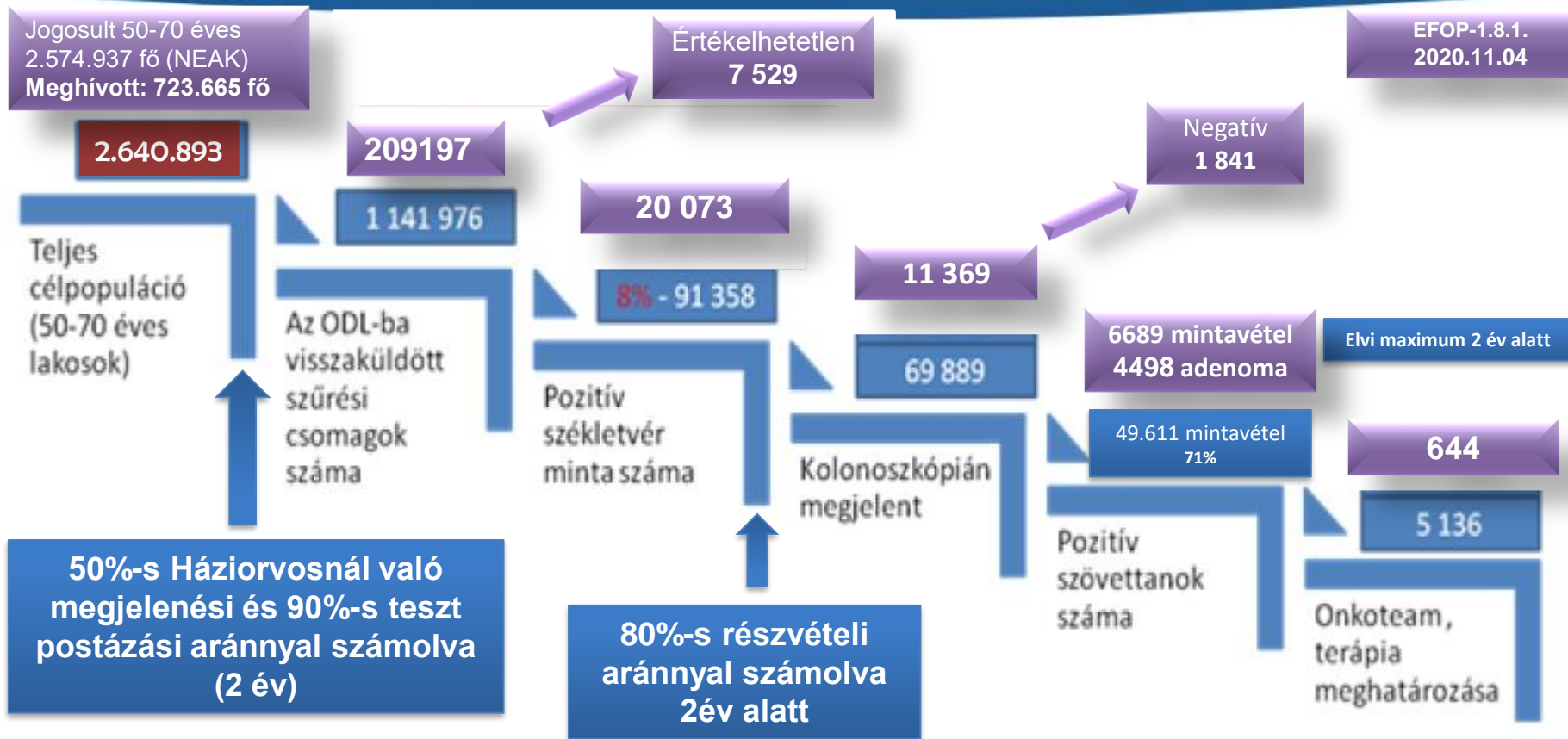
43/1999. (III. 3.) KORM. RENDELET AZ EGÉSZSÉGÜGYI SZOLGÁLTATÁSOK EGÉSZSÉGBIZTOSÍTÁSI ALAPBÓL TÖRTÉNŐ FINANSZÍROZÁSÁNAK RÉSZLETES SZABÁLYAIRÓL

- TVK mentes új OENO kódok
 - 3 szakmát érintően (labor, gasztró., patho.)
 - 10 db
- Teljesítmény alapú juttatás
 - 80%-s kifizetési kötelezettség
- Emelt finanszírozás (OENO 42750)
- Elszámolhatóság mennyiségi és időbeli limit
- Hiányzó OENO kódok
 - pl. polypectomia
 - Ezen beavatkozások nem TVK mentesek és nem vonatkozik rá a személyi kifizetés
- Fekvőbeteg statusban nincs kifizetés, TVK-t terhelő

29001	53	Vastagbélvizsgálat (szűrő jellegű)	300
29003	53	Vastagbélvizsgálat (szűrő jellegű)	300
29004	53	Vastagbélvizsgálat (szűrő jellegű)	3600
29005	53	Vastagbélvizsgálat (szűrő jellegű)	2400
29006	53	Vastagbélvizsgálat (szűrő jellegű)	2900
29007	53	Vastagbélvizsgálat (szűrő jellegű)	750
29008	53	Vastagbélvizsgálat (szűrő jellegű)	750
11303	53	Vastagbélvizsgálat (szűrő jellegű)	354
42750	53	Colonoscopia (szűrő jellegű)	11 518
42151	53	Széktel vér kimutatása, immunkémiai módszerrel (szűrő jellegű)	0
54524	53	Polypectomia colontos per colonoscopiam szűrő colonoscopia során	20 655
54694	53	Polypectomia sigmae, sigmoidoscopos szűrő colonoscopia	20 655
54823	53	Polypectomia recti per rectoscopiam szűrő colonoscopia során	269

(2a) Az egészségügyi szolgáltató a 27. § (5) bekezdés g) pontja szerinti beavatkozásért a megállapított díj – ideértve a 6 térítési kategóriában fekvőbeteg részére végzett ellátások pontértéke után meghatározható díjat is – 80%-át köteles a szűrést végző orvos és szakdolgozó díjazására fordítani, amely a kifizetést terhelő adó- és járuléktérheket is tartalmazza. Ez a díjazás független a munkavégzés időtartamára vonatkozó egyéb munkajogi szabályozás kapcsán kifizetendő bértől.

Ha két évente a szűrési kolonoszkópián megjelentek tervezett száma **69.889 fő**, évente **34.944 fő** megjelenésével lehet tervezni.

ÖSSZEFOGLALÁS

- A szervezett vastagbélvizsgálással javítani lehet a kedvezőtlen incidenciára és mortalitási helyzeten
- A mennyiségi mutatókon túl a minőségi mutatók is nélkülözhetetlenek a vizsgálatban
- Rendszerben kell gondolkodni
- Növelni kell a lakosság részvételi hajlandóságát, ami mellett kapacitás bővítés is szükséges (HR létszám, direkt meghívás)

„A közölt adatok egy része az EFOP-1.8.1-VEKOP-15-2016-00001 „Komplex népegészségügyi szűrések” kiemelt projekt keretében működő munkacsoportok felméréséből származnak, az NNK megbízásából.”

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE